

COMMENTAAR

DUININFILTRATIE IN ZUID HOLLAND

PLANOLOGISCHE INPASSING OF ALTERNATIEVEN ?

DOOR H.W.J. VAN DIJK

In Zuid Holland worden de duinen veel intensiever dan elders in Nederland voor infiltratie ten behoeve van waterwinning gebruikt. De schade aan landschap en vegetatie is hier dan ook het grootst, terwijl anderzijds het intensieve gebruik van het duingebied door de waterwinning de recreatiemogelijkheden sterk beperkt. De drie belangen: duininfiltratie ten behoeve van drinkwaterwinning, openlucht recreatie en natuurbehoud lijken in Zuid Holland in de loop der jaren dan ook sterker tegenover elkaar te komen staan dan elders in het Nederlandse duingebied.

Een en ander heeft geleid tot grote tegenstellingen tussen belanghebbende gemeenten en provinciale politici. De verschillen tussen de gemeenten ontstaan vooral door het feit dat de financieel meest bij de duinwaterleidingbedrijven betrokken gemeenten vóór sterke uitbreiding van infiltratie zijn, terwijl de gemeenten op wier grondgebied de geïnfiltreerde duinen liggen, deze uitbreidingen zoveel mogelijk willen tegengaan. Voorbeelden zijn de gemeenten Katwijk en Wassenaar op wier grondgebied de Leidsche Duinwater Maatschappij (eigendom van de gemeente Leiden) en de Duinwaterleiding van 's Gravenhage (gemeentebedrijf) via sterke uitbreiding van de infiltratie en winningsmiddelen in het duingebied de drinkwaterproduktie sterk willen opvoeren. Katwijk en Wassenaar hebben in hun in procedure zijnde bestemmingsplannen buitengebied opgenomen, dat natuurbehoud prioriteit moet krijgen boven waterwinning (argumentatie: voor waterwinning zijn alternatieven buiten het duingebied mogelijk, voor natuurbehoud niet). Tegen deze prioriteitstelling zijn zowel Den Haag als de Leidsche Duinwater Maatschappij in beroep gegaan. Gedeputeerde Staten heeft getracht een compromis te vinden en een nevenschikking van de belangen natuurbehoud en waterwinning in het bestemmingsplan buitengebied van Wassenaar opgenomen (de nadere uitwerking hiervan blijkt in feite toch nog prioriteit voor de waterwinning in te houden).

Provinciale Staten van Zuid Holland blijken zeer verdeeld

in hun mening of de duininfiltratie wel of niet dient te worden uitgebreid. Bij de behandeling van het Streekplan Zuid Holland West door de Staten werd door de PvdA een amendement ingediend dat inhield dat de duininfiltratie niet meer sterk zou mogen worden uitgebreid. De linkse partijen stemden en bloc vóór het amendement (zelfs de PvdA-gedeputeerden, die als college het amendement hadden ontraden, stemden met hun partijgenoten mee), CDA en VVD en de kleine rechtse partijen stemden tegen en het amendement werd op het nippertje verworpen.

Ook op regeringsniveau zijn er strijdigheden in opvatting aangaande uitbreiding van duininfiltratie te constateren. De onder verantwoordelijkheid van de Ministeries van Landbouw en van CRM uitgekomen nota Landelijke Gebieden geeft prioriteit aan het natuurbehoud in de gehele Nederlandse duinstreek, het Structuurschema Drink- en Industriewatervoorziening 1972 (in 1975 gepresenteerd door de ministers van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en van Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting) acht een zeer sterke uitbreiding van oppervlakkige duininfiltratie dusdanig vanzelfsprekend dat "pro memorie" bijna een verdrievoudiging van de duininfiltratie in Zuid en Noord Holland werd voorgesteld.

HET STREEKPLAN ZUID HOLLAND WEST

Het streekplan Zuid Holland West, dat onlangs door Provinciale Staten werd behandeld, is

een "mooi" voorbeeld van hoe het wat inspraak betreft niet moet. Vele honderden vrijwilligers staken erg veel vrije tijd in het op gang brengen van een brede inspraak. De verschillende inspraakronden leidden tot zeer dikke pakken papier. In het uiteindelijke Streekplan bleek nauwelijks iets van de door de vele individuele insprekers ingebrachte bezwaren en opmerkingen te zijn opgenomen.

Wat betreft duininfiltratie waren de eindrapporten van de betrokken plaatselijke milieu-inspraakgroepen erg duidelijk: uitbreiding van de duininfiltratie werd afgewezen.

De Werkgroep Waterwinning heeft een Milieu Effect Rapport voor uitbreiding van de duinwaterwinning. Deze werkgroep stelde verder duininfiltratie slechts acceptabel te vinden bij gebruik van volledig voorgezuiverd water: "de duinen slechts een functie als voorraadbekken geven, niet als zuiverend filter gebruiken". Nevenschikking van waterwinning en natuurbehoud in de duinen werd als in feite onmogelijk gekarakteriseerd en prioriteit voor natuurbehoud in de duinen voorgesteld.

Van de zijde van de waterwinningsinstanties kwam er felle kritiek op het feit dat alle duinterreinen bleken voor te komen in het aankoopplan natuurgebieden. Onder het motto "dat het verleden heeft aangetoond, dat de waterwinning in de duinen een zegen is geweest voor het natuurbehoud" (Westlandse Drinkwaterleiding Maatschappij) wordt dit aankoopplan ten behoeve van het natuurbehoud bestreden. Ook tegen de voorgestelde nevenschikking van natuurbescherming in het duingebied ten opzichte van de waterwinning (en recreatie) tekenden alle Zuidhollandse duinwaterleidingen, het Rijksinstituut voor de Drinkwatervoorziening en de VEWIN (Vereniging van exploitanten van Waterleidingbedrijven in Nederland) bezwaar aan bij G.S. De inspecteur der volksgezondheid ging zelfs zover te stellen dat de drinkwatervoorziening niet tegen andere belangen zou mogen worden afgewogen.

Laatstgenoemde vond de opmerking "grote delen van het tussen Den Haag en Katwijk gelegen duingebied zijn uit natuurwetenschappelijk oogpunt van belang" (in het Streekplan) zelfs ernstig afbreuk doen aan het waterwinbelang.

De Westlandsche Drinkwaterleiding Maatschappij ontkende elke natuurwetenschappelijke waarde voor het volgens haar plannen te infiltreren duingebied. Het vraagstuk van de infiltratie met rivierwater van het duingebied riep zoveel onderling strijdige reacties op naar aanleiding van het voorontwerp Streekplan dat het college van Gedeputeerde Staten besloot tot het instellen van een commissie "die een inrichtingsvoorstel voor het duingebied dient voor te bereiden, waarbij zal worden gepoogd om te komen tot een nadere differentiatie van de verschillende hoofdfuncties (waterwinning, natuurbehoud en recreatie) in het duingebied".

DE COMMISSIE WATERWINNING DUINGEBIED DEN HAAG - KATWIJK

Tussen januari en oktober 1977 werd circa éénmaal per maand een vergadering gehouden, waarbij getracht werd de relatie tussen belangen van de waterwinning, recreatie en natuurbescherming duidelijk aan te geven en van daaruit met een toekomstperspectief voor het duingebied te komen.

Vergaderd werd onder voorzitterschap van een vertegenwoordiger van de Provinciale Planologische Dienst (PPD). Het waterwinbelang werd vertegenwoordigd door delegaties van de Haagse, Leidse en Amsterdamse duinwaterleidingmaatschappijen, het Rijksinstituut voor de Drinkwatervoorziening, de VEWIN en de Inspectie Volksgezondheid en Milieuhygiëne. De natuurbescherming werd voornamelijk door de natuurbeschermingsconsulent, Staatsbosbeheer en de vakgroep Milieubiologie van de Rijksuniversiteit te Leiden vertegenwoordigd, terwijl enkele vertegenwoordigers van de PPD de recreatiebelangen in het duingebied naar voren brachten. De ook vertegenwoordigde Provinciale Waterstaat bleek sterk voor uitbreiding van duininfiltratie te zijn.

Ondanks herhaalde verzoeken

om een duidelijke taakomschrijving door enkele commissieleden, kwam de door G.S. geformuleerde taakomschrijving pas tijdens de laatste vergadering toen het concept eindrapport inmiddels al klaar was. Deze taakomschrijving, die voor de natuurbeschermers onacceptabel was en in strijd met die welke door de commissie intern was gehanteerd, heette nevenschikking van natuurbehoud en waterwinning in te houden, maar hield in feite prioriteit voor de waterwinning in het duingebied in: "... de grondgedachte, dat het belang van de waterwinning in principe nevenschikking is aan dat van natuurbehoud. Indien in een concrete situatie nevenschikking van beide belangen niet te realiseren is, zal per geval beoordeeld dienen te worden welke van beide belangen zal moeten prevaleren. *Het toetsen van een noodzakelijk gebleken uitbreiding van de infiltratie aan de natuurwetenschappelijke en recreatieve belangen zou er evenwel niet toe mogen leiden dat die noodzakelijke uitbreiding in feite onmogelijk wordt.* (cursering van de auteur)

Gedurende de 9 vergaderingen die werden gehouden bleken de meningen der commissieleden zo ver uiteen te liggen dat het duidelijk werd, dat er geen compromis bereikt zou kunnen worden. De PPD nam daarom de verantwoordelijkheid voor het eindrapport op zich en gebruikte daarbij de door de commissieleden ingebrachte nota's en notities.

Voor de Duinwaterleiding van 's Gravenhage (DWL) onderscheidde zich in de commissie door haar onwil haar (waterwin) belang en haar toekomstplannen te kwantificeren en bleek steeds een inhoudelijke discussie uit de weg te gaan. De vertegenwoordigers van de duinwaterleidingbedrijven leken het belang van waterwinning (door duininfiltratie) zodanig boven de andere in het geding zijnde belangen verheven te achten dat volstaan werd met het inbrengen van weinigzeggende notities. Geweigerd werd om een uitgebreide notitie over de oecologische gevolgen van duinwaterwinning van de vakgroep Milieubiologie te bespreken; hiervoor zou eerst overleg met het Meijendel-comitee - dat slechts tweemaal per jaar vergadert - nodig zijn.

Herhaalde malen werden door de DWL bij de voorzitter van de commissie bedenkingen geuit tegen de aanwezigheid van twee vertegenwoordigers van de vakgroep Milieubiologie in de commissie omdat de laatsten lid zijn van de Werkgroep Waterwinning.

Het resultaat van 10 maanden vergaderen stelde in eerste instantie nogal teleur. De geproduceerde zoneringskaart van het duingebied tussen Katwijk en Den Haag bleek een dusdanig verbrokken beeld van het gebied op te leveren dat een goed terreinbeheer bemoeilijkt zou worden. In de kaart wordt de waterwinning ingesnoerd in gebiedjes die nauwelijks meer dan infiltratieplassen en -kanalen bevatten. Natuurbeheer krijgt prioriteit in een vrij groot gebied ter weerszijden van de Wasse-naarse Slag, de kuststrook van Meijendel en enkele snippers in Berkheide. Het recreatiebelang wordt volgens de kaart toebedeeld met enkele extra wandelen en fietspaden in de duinranden nabij bevolkingscentra. Interpretatie van de kaart wordt bemoeilijkt door discrepanties met de bijbehorende tekst: volgens de kaart en legenda zou de waterwinning tot 1990 niet mogen uitbreiden, volgens de tekst echter zou de produktie tot die tijd met 50 % mogen stijgen. Het laatste zou betekenen dat alle geplande uitbreidingen van de duininfiltratie tot 1990 zonder enige rem zouden mogen worden uitgevoerd (infiltratie in de Waalsdorpervlakte en 10 km drains in Berkheide).

Wellicht valt uit de ervaringen van de Commissie Waterwinning Duingebied Den Haag - Katwijk te concluderen dat de perspectieven van het planologisch opdelen van een vrij klein gebied als het betrokken duingebied volgens drie belangen beperkt zijn.

Eind september verscheen dan ook het verheugende krantebericht dat Gedeputeerde Staten van Zuid Holland uitgaande van het rapport van de Commissie (in de krant de "Commissie-volmeningsverschillen" genoemd !) een serieus onderzoek naar alternatieven voor duininfiltratie voorstellen. ●